

Zygmunt Hajduk

Nauka a wartości: aksjologia nauki – aksjologia epistemiczna

(Zarys treści wystąpienia)

1. Dyscypliny filozoficzne oraz metanauki angażujące problematykę aksjologii nauki (epistemicznej)

- 1.1 Ogólna teoria wartości; charakterystyczne opozycje
- 1.2 Poszerzanie problematyki działów metanauki
- 1.3 Ujęcia i problematyka współczesnej filozofii nauki
- 1.4 Standardowe dziedziny filozofii ujmujące problematykę aksjologiczną
- 1.5 Problematyka aksjologiczna w arekonstrukcyjnym nurcie filozofii nauki
- 1.6 Modele racjonalności
- 1.7 Metanaukowy kontekst aksjologii nauki
- 1.8 Etyka a nauka
- 1.9 Wartości i zadania lub cele a reguły lub normy

2. Wartościowanie i wartości w nauce

- 2.1 Zarys teorii wartościowania i wartości w nauce
- 2.2 Problematyka wartościowania w wybranych działach logiki filozoficznej; elementy treściowe tych działów logiki
- 2.3 Wartości, wartościowania – pojęcia, związki
  - 2.3.1 Ogólne objaśnienia tych pojęć oraz zachodzących między nimi relacji
  - 2.3.2 Próby grupowania wartości
    - 2.3.2.1 Pierwsza próba grupowania (P. Kosso)
    - 2.3.2.2 Druga próba grupowania (M. Bunge)
    - 2.3.2.3 Trzecia próba grupowania (Bas C. van Fraassen)
    - 2.3.2.4 Czwarta próba szeregowania z uwzględnieniem waloru dominującego
    - 2.3.2.5 Próba rangowego szeregowania wartości

3. Fakt – Wartość – Aksjologiczna neutralność nauk

- 3.1 Sądy wartościujące w nauce
- 3.2 Opozycja między faktem i wartością
- 3.3 Związki między nauką a wartościami: aksjologiczna neutralność nauki

- 3.3.1 Aktualne postacie dyskusji wokół stanowiska M. Webera: współczesne tendencje, tradycje
- 3.3.2 Aksjologiczna neutralność nauki: ujęcie systematyczne
  - 3.3.2.1 Nauka i metodologia
  - 3.3.2.2 Nauka a dziedzina norm i wartościowań
  - 3.3.2.3 Teza o niezależności nauki od sądów wartościujących
  - 3.3.2.4 Standardowe trudności (8) tezy niezależności nauki od wartości

4. Typy i cechy wartości; stanowiska

- 4.1 Wyróżnione przeciwstawienia
  - 4.1.1 Wartości poznawcze, epistemiczne a (vs) pozapoznawcze, niekognitywne
  - 4.1.2 Wartości naukowe i pozanaukowe
  - 4.1.3 Wartości a nauki podstawowe i stosowane
  - 4.1.4 Wyjaśnianie a prawdziwość; koherencja a ogólność
- 4.2 Opozycja stanowisk
  - 4.2.1 Eksplanacjonizm a emancypatywizm
  - 4.2.2 Restrykcjonizm, separacjonizm a ekspansjonizm
    - 4.2.2.1 Sytuacja problemowa
    - 4.2.2.2 Kontekstowe objaśnienia terminologiczne
    - 4.2.2.3 Dziejowy aspekt zagadnienia
    - 4.2.2.4 Wzorcowe egzemplifikacje
    - 4.2.2.5 Analiza systematyczna
    - 4.2.2.6 Częściowe podsumowanie
- 4.3 Realizm a nonrealizm lub antyrealizm